

รูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการวิจัยของพยาบาลวิชาชีพในสถาบันราชประชาสมาสัย
กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

บทคัดย่อ
ของ
เพ็ญศรี กองสัมฤทธิ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์

พฤษภาคม 2548

เพ็ญศรี กองสัมฤทธิ์. (2548), รูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการวิจัยของพยาบาลวิชาชีพในสถาบันราชประชาสมาสัย กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. ปริญญาานิพนธ์ วท.ด. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: อาจารย์ ดร. สชญ์ กุ๋อง , รองศาสตราจารย์ ดร. อรพินทร์ ชูชม , อาจารย์ ดร. พรรณี บุญประกอบ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและพัฒนาารูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการวิจัยของพยาบาลวิชาชีพ โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ คือ 1) เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันของความสามารถในการวิจัย ปัญหาและอุปสรรคในการวิจัย 2) เพื่อศึกษาความสามารถในการวิจัยที่พึงประสงค์และยุทธวิธีในการส่งเสริมความสามารถในการวิจัยที่พึงประสงค์ การเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อการวิจัย และการส่งเสริมแรงจูงใจในการวิจัยของพยาบาลวิชาชีพ 3) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิจัยที่พึงประสงค์ การเปลี่ยนแปลงเจตคติที่ดีต่อการวิจัย และการส่งเสริมแรงจูงใจของการวิจัย 4) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการวิจัย เจตคติต่อการวิจัย และแรงจูงใจภายในในการวิจัยของพยาบาลวิชาชีพก่อนและหลังเข้ากลุ่มการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความสามารถในการวิจัย กลุ่มตัวอย่างเลือกแบบเฉพาะเจาะจงแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกเป็นพยาบาลวิชาชีพจำนวน 30 คน เป็นกลุ่มที่วิเคราะห์ความสามารถในการวิจัยที่พึงประสงค์และยุทธวิธีส่งเสริมความสามารถในการวิจัย กลุ่มที่สองเป็นพยาบาลวิชาชีพจากกลุ่มแรกซึ่งจัดให้มีการวิธีส่งเสริมความสามารถในการวิจัย จำนวน 12 คน เป็นกลุ่มที่มีการส่งเสริมความสามารถในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ชุดการวิเคราะห์ความสามารถในการวิจัยที่พึงประสงค์ 1 ชุด แนวทางการส่งเสริมความสามารถในการวิจัย 1 ชุด เอกสารเสริมความรู้เรื่อง ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับพยาบาลวิชาชีพ 1 เล่ม และแบบสอบถาม 1 ชุด ประกอบด้วย ความสามารถในการวิจัย เจตคติต่อการวิจัย และแรงจูงใจภายใน การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้หลาย ๆ วิธี ได้แก่การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสนทนากลุ่ม การอภิปรายกลุ่ม การสัมภาษณ์ระดับลึก การนำเสนอผลงานและชิ้นงานที่ทำ และแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังเข้าโครงการด้วย Wilcoxon Match-pairs Signed Ranks Test

วิธีดำเนินการวิจัย ได้นำกระบวนการรวมพลังสร้างสรรค์ (A-I-C) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) มาใช้ในขั้นตอนต่าง ๆ ของการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย 3 วงจร คือ วงจรที่ 1 การวิเคราะห์ความสามารถในการวิจัยที่พึงประสงค์และหายุทธวิธีการ

ส่งเสริมความสามารถในการวิจัย วงจรที่ 2 สร้างแนวทางการส่งเสริมความสามารถในการวิจัย และวงจรที่ 3 การส่งเสริมความสามารถในการวิจัย ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. สถานการณ์ความสามารถในการวิจัยปัจจุบัน ที่เป็นปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ขาดความรู้และทักษะในระเบียบวิธีวิจัย มีเจตคติที่ไม่ดีต่อการวิจัย ขาดแรงจูงใจภายในของการวิจัย และสภาพแวดล้อมในการวิจัย ได้แก่ ไม่มีนโยบายการวิจัยที่ชัดเจน บรรยากาศที่ไม่ดีในการวิจัย ไม่มีคณะบุคคลที่รับผิดชอบ ไม่มีที่ปรึกษาและพี่เลี้ยงในการวิจัย ไม่มีแผนการติดตามและประเมินผล ขาดการสนับสนุนงบประมาณ ไม่มีโครงสร้างรางวัลจากการวิจัย และขาดการทำงานเป็นทีม

2. ความสามารถในการวิจัยที่พึงประสงค์ ประกอบด้วย 1) มีความรู้และทักษะในระเบียบวิธีการวิจัย สามารถวิเคราะห์ปัญหาที่ทำการวิจัยได้ มีความสามารถในการขอทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการวิจัยได้ สร้างกรอบแนวคิดสำหรับการวิจัยได้ สามารถสร้างและเลือกเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมาใช้ได้ กำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่างได้ วิเคราะห์ข้อมูลและแปลผล เขียนโครงร่างการวิจัยและเขียนรายงานการวิจัยได้ 2) มีเจตคติที่ดีต่อการวิจัย โดยเริ่มจากการทำวิจัยที่เป็นเรื่องง่าย ๆ ไม่ต้องใช้สถิติมากแต่แก้ปัญหาของหน่วยงานได้ จะทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อการวิจัยและอยากทำวิจัยมากขึ้น 3) มีแรงจูงใจภายในของการวิจัย โดยมีอิสระในการคิดและการตัดสินใจด้วยตนเองและมีความมั่นใจในการทำวิจัยมากขึ้น ซึ่งแนวทางหรือยุทธวิธีการส่งเสริมความสามารถในการวิจัย ประกอบด้วย 1) การมีความรู้และทักษะในขั้นตอนต่าง ๆ ของการวิจัย 2) เจตคติที่ดีต่อการวิจัย รู้ว่าการวิจัยมีประโยชน์ต่อการพยาบาลและต่อคุณค่าในวิชาชีพการพยาบาล 3) มีแรงจูงใจภายในของการวิจัย คือ มีอิสระในการคิดและตัดสินใจ มีความเป็นตัวของตัวเองในการทำวิจัย เมื่อได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ ของการวิจัยแล้วมีความรู้สึกว่าคุณมีความสามารถ มีความมั่นใจในการทำวิจัยมากขึ้น และมีความรู้สึกอยากทำวิจัย

3. รูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการวิจัยสำหรับพยาบาลวิชาชีพสถาบันราชประชาสมาสัยที่เหมาะสม คือ เริ่มจากการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการวิจัย ทั้งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคคลและสภาพแวดล้อมในการทำวิจัย ซึ่งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคคล ได้แก่ ความรู้และทักษะในระเบียบวิธีการวิจัย เจตคติต่อการวิจัย และแรงจูงใจภายในของการวิจัย และสภาพแวดล้อมในการวิจัย ได้แก่ บรรยากาศในการวิจัย นโยบายการทำวิจัย คณะทำงานวิจัย มีที่ปรึกษาและพี่เลี้ยงในการทำวิจัย มีแผนงานติดตามและประเมินผลการวิจัย งบประมาณสนับสนุน และโครงสร้างรางวัลที่ได้จากการทำวิจัย นำไปสู่การวิเคราะห์ยุทธวิธีการส่งเสริมความสามารถในการวิจัย เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในขั้นตอนต่างๆของการวิจัย มีเจตคติที่ดีต่อการวิจัย และมีแรงจูงใจภายในของการวิจัย แล้วนำยุทธวิธีการส่งเสริมความสามารถในการวิจัยไปใช้เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย คือ พยาบาลวิชาชีพมีความสามารถในการปฏิบัติในขั้นตอนต่างๆ ของการวิจัยได้ มีเจตคติที่ดีต่อการวิจัย

ชอบและอยากทำวิจัย เกิดแรงจูงใจภายในของการทำวิจัย ได้รับความสามารถของตนเองในการ
ทำวิจัย ผ่านเข้าสู่การสะท้อนการวิเคราะห์ตนเองเป็นการให้ข้อมูลป้อนกลับไปที่มีการทบทวน
ผลงานหรือชิ้นงานตลอดเวลา ผลักดันให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีการเปลี่ยนแปลง
ความรู้สึกต่อการวิจัย และการเปลี่ยนแปลงยุทธวิธีการเสริมสร้างแรงจูงใจ เพื่อนำไปสู่
ความสามารถในการวิจัยที่พึงประสงค์ที่กลุ่มร่วมกันกำหนดไว้

4. แรงจูงใจภายในของการวิจัยของพยาบาลวิชาชีพหลังเข้าร่วมโครงการมีคะแนนสูง
กว่าก่อนเข้าร่วมโครงการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ขณะที่ความสามารถในการวิจัย
และเจตคติต่อการวิจัยมีคะแนนไม่แตกต่างกัน แต่มีแนวโน้มสูงขึ้นเมื่อสิ้นสุดโครงการ

ข้อเสนอแนะการวิจัย ได้แก่

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย จะต้องมีการกำหนดทิศทางและแนวโน้มการวิจัยที่ชัดเจน
มีแบบแผนการวิจัย มีคณะบุคคลที่รับผิดชอบ มีโครงสร้างรางวัลจากการทำวิจัย มีที่ปรึกษา
และพี่เลี้ยงในการวิจัย

2. ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติ หน่วยงานควรสนับสนุนการวิจัยโดยเฉพาะนักวิจัยรุ่น
ใหม่ สร้างประสบการณ์การวิจัยโดยทำวิจัยเป็นทีมหรือเป็นคณะมากกว่าทำวิจัยคนเดียว ลด
ภาระงานที่ไม่จำเป็น ให้เวลาสำหรับการทำวิจัย สร้างเจตคติที่ดีต่อการวิจัยให้มีความรู้สึก
พอใจและอยากทำวิจัย มีแรงจูงใจภายในในการทำวิจัยโดยให้ความอิสระในการคิดและทำวิจัย มี
การติดตามและประเมินผลการวิจัยเป็นระยะๆ ร่วมกับและให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้และ
ประสบการณ์การวิจัยกับผู้เชี่ยวชาญ

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัย ควรนำกระบวนการรวมพลังสร้างสรรค์ (A-I-C) และการ
วิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม(PAR) มาใช้เป็นรูปแบบในการวิจัยและพัฒนาเพื่อให้เกิดการ
พัฒนาอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะการพัฒนาองค์การที่มีกลุ่มต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกัน